

Голобородько В. В.
слухач магістратури

Науковий керівник:
Сердюк І. А.
*доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ У ДОКТРИНІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

На сьогодні кримінально-процесуальна наука України не сформувала єдиного підходу до розуміння поняття стандартів доказування, їх змісту, видів, мети реалізації, а також системи. Крім того, сфера застосування певних стандартів доказів у кримінальному провадженні залишається предметом наукового дискурсу.

Дослідженню доказів у кримінальному провадженні присвячена значна увага науковців. Зокрема, вони, як явище правової дійсності, стали предметом розгляду у працях В.В. Вапнярчука, І.В. Гловюк, В.А. Завтура, С.О. Ковальчука, М.А. Кочкіної, М.В. Муравйова, М.А. Погорецького, Х.Р. Слюсарчук, А.С. Степаненка, В.В. Терьохіна, С.О. Фролова та інших вітчизняних і зарубіжних учених. Проблеми дослідження інституту доказів присвячені праці Ю. Грошевого, В. Тертишника, М. Михеєнка, С. Стахівського, М. Стефана, В. Фаринника та багатьох інших, однак ґрунтовного комплексного наукового дослідження, яке було б розв'язувало питання формування та використання, а головне розкривало сутність стандартів доказування у кримінальному провадженні, в Україні не здійснювалось.

Розвиток науки вітчизняного кримінального процесу спонукає до необхідності вивчення та перегляду традиційних наукових поглядів на певні особливості кримінального процесуального доказування. Вирішення цього питання набуло особливої актуальності у зв'язку з набранням чинності новим КПК України, який пропонує нові підходи до розуміння сутності кримінально-процесуальних доказів. Одним із таких нововведень є категорія «стандарт кримінально-процесуальних доказів», яка вимагає наукових досліджень для розкриття її змісту, а також класифікації.

Поняття стандартів доказування в доктрині кримінального процесу не знайшло однозначного визначення, що відкриває можливості для наукової дискусії. Одна група вчених визначає поняття стандартів доказування на ос-

нові об'єктивного критерію. Наприклад, Х.Р. Слюсарчук розуміє стандарти доказування у кримінальному провадженні як норми, закріплені у кримінально-процесуальному законодавстві, та правові позиції вищих судів, що охоплюють кількісні й якісні компоненти доказів, реалізація яких забезпечує рівень засудження, відповідний для процесуальних рішень [1, с. 7].

Подібну, але ширшу позицію відстоює Г.Р. Крет. Згідно з нею стандарти доказування – це система норм, закріплених у нормах кримінального процесу та сформованих у практиці Верховного Суду, які забезпечують формування предмета доказування, достатній набір відповідних, допустимих і надійних доказів та досягнення рівня переконання, необхідного для прийняття відповідного процесуального рішення [2, с. 137].

Друга група вчених розкриває поняття стандартів доказування, керуючись суб'єктивним критерієм. Зокрема, І.В. Гловюк та А.С. Степаненко під стандартами доказування розуміють певний критерій прийняття рішень щодо суб'єкта їх прийняття [3, с. 16].

Більш широке визначення поняття стандартів доказування дає Л.В. Мелех, який характеризує їх як певну умовну межу, за якою кількісна характеристика знань, отриманих судом у процесі розгляду справи, переходить у таку якість, що дає суду підставу прийняти, на його думку, справжнє рішення [4, с. 252]. Дещо уточнюючи розуміння стандартів доказування за вищезазначеним критерієм, В.В. Вапнярчук розглядає стандарти доказування як певний умовний зразок, орієнтир, оптимальний рівень вимог, що свідчить про достатність знань (як цільових (певного набору докази) та в суб'єктивному (певний рівень переконання) аспекті) прийняти відповідне процесуальне рішення [5, с. 148].

У свою чергу, О.В. Литвин пов'язує поняття стандартів доказування виключно з поняттям внутрішнього переконання, який визначає рівень внутрішнього переконання слідчого, прокурора, слідчого судді та суду, що є результатом оцінки доказів, необхідних для початкового, проміжного або остаточного процесуального рішення у кримінальному провадженні [6, с. 59].

Аналіз розглянутих позицій учених дозволяє зробити висновок про обґрунтованість обох цих підходів. Таким чином, з погляду об'єктивного критерію стандартами доказування є норми, зовні виражені в нормах КПК України та рішеннях Верховного Суду, які визначають рівень внутрішньої переконаності суб'єкта доказування, що є достатнім для того, щоб ухвалити процесуальне рішення. Такі правила відображають, насамперед, вимоги до предмета доказування, які слід враховувати при оцінці доказів на момент прийняття відповідного процесуального рішення з урахуванням кількісних та якісних вимог до сукупності доказів.

З погляду суб'єктивного критерію, стандарти доказування відображають рівень внутрішньої переконаності суб'єкта доказування, достатній для ухвалення відповідного процесуального рішення. Цей рівень внутрішнього переконання формується за результатами оцінки доказів на основі всебічно-

го, повного та неупередженого вивчення всіх обставин кримінального провадження.

1. Слюсарчук Х.Р. Стандарти доказування у кримінальному провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2017. 24 с.
2. Крет Г.Р. Поняття й ознаки стандартів доказування в доктрині кримінального процесу. *Visegrad journal on human rights*. 2018. № 6. Vol. 2. P. 133-138.
3. Гловюк І.В., Степаненко А.С. Стандарт доказування «обґрунтована підозра» у кримінальному провадженні. *Правова позиція*. 2018. № 1. С. 13-20.
4. Мелех Л.В. Правова характеристика інституту доказів і доказування закордонних країн. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2016. Вип. 1. С. 252-261.
5. Вапнярчук В. В. Сутність початку досудового розслідування за новим КПК України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. № 26. С. 177-186.
6. Литвин О.В. Кримінальне процесуальне доказування у стадії судового розгляду: дис. канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. 214 с.

Денисов О. Є.

слухач магістратури

Науковий керівник:

Сердюк І. А.

доцент кафедри теорії

та історії держави і права

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ДОПУСТИМІСТЬ ЯК ЗАКОНОДАВЧО ВИЗНАЧЕНА ВЛАСТИВІСТЬ ДОКАЗІВ

Однією з актуальних проблем, що торкаються властивості допустимості доказів, є відсутність в законодавстві критеріїв визначення неприпустимого доказу, що є передумовою для потенційного визнання доказів недопустимими.

Необхідність процесуальної форми доказу продиктована складним процесом його формування. Основна складність полягає в тому, що докази не існують самі по собі. Як справедливо зазначив С.А. Шейфер: «процес формування доказів характеризується багаторазовим відображенням події, що є предметом дослідження. Спочатку воно відбивається в навколишньому світі, залишаючи матеріальні сліди та ідеальні сліди, відображені в свідомості людей, які об'єктивуються в матеріалах справи, перетворюючись в докази в процесуальному значенні».